

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

II. 4. Защитени територии и биоразнообразие

1. Защитени територии

На територията, контролирана от РИОСВ - Стара Загора, са обявени 75 защитени територии, съгласно Закона за защитените територии(ЗЗТ). Това са 4 резервата, 3 поддържани резервата, 35 природни забележителности, 31 защитени местности, 1 природен парк „Сините камъни” и част от природен парк „Българка”, посочени в таблица 1.

Таблица 1

№ по ред	наименование	категория	Собственост и стопанисване	Територия /хектари/	Община	Приет план за управление
Област СТАРА ЗАГОРА						
1	Каменщица	Резерват	МОСВ	1016.847	Казанлък	не
2	Лещница	Резерват	МОСВ	388.955	Казанлък	не
3	Българка	Природен парк	ДГС - Мъглиж	926.800	Мъглиж	да
4	Мечките	Природна забележителност	ДГС - Казанлък	1.119	Казанлък	не
5	Големия скок	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	1.011	Мъглиж	не
6	Момите	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	1.019	Мъглиж	не
7	Малкия скок	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	0.957	Мъглиж	не
8	Винишки камък	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	2.517	Мъглиж	не
9	Чепелев камък	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	0.534	Мъглиж	не
10	Топлата дупка	Природна забележителност	ДГС - Мъглиж	1.014	Мъглиж	не
11	Пиростията	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	1.488	Павел баня	не
12	Евкая-Каменната къща	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	0.147	Павел баня	не
13	Ярът	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	4.299	Павел баня	не

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

14	Търническо пръскало	Природна забележителност	ДЛС "Мазалат"	0.641	Павел баня	не
15	Пещерите	Природна забележителност	ДГС-Ст. Загора	1.049	Ст.Загора	не
16	Кратера на Вулкана	Природна забележителност	ДГС-Ст. Загора	1.077	Ст.Загора	не
17	Казането	Природна забележителност	ДГС-Ст.Загора	0.582	Ст.Загора	не
18	Милкини скали	Природна забележителност	ДГС-Ст. Загора	1.127	Ст.Загора	не
19	Чирпан Бунар	Природна забележителност	Общ.Братя Даскалови	1.318	Братя Даскалови	не
20	Вкаменената сватба	Природна забележителност	ДГС - Чирпан	20.243	Братя Даскалови	не
21	Мечата дупка	Природна забележителност	ДГС - Гурково	0.104	Гурково	не
22	Милева стена	Природна забележителност	ДГС - Гурково	1.793	Гурково	не
23	Карстов извор	Природна забележителност	ДГС - Гурково	0.191	Гурково	не
24	Ождрен - пещера	Природна забележителност	ДГС - Гурково	1.975	Гурково	не
25	Калоян пещера	Природна забележителност	ДГС - Гурково	1.210	Гурково	не
26	Туловска курия	Защитена местност	ДГС - Мъглиж	75.700	Мъглиж	не
27	Ветренска курия	Защитена местност	ДГС - Мъглиж, Общ.Мъглиж	31.327	Мъглиж	не
28	Мъглижка клисура	Защитена местност	ДГС-Мъглиж	239.637	Мъглиж	не
29	Юлиевска кория	Защитена местност	ДГС Мъглиж, Общ.Мъглиж	228.347	Мъглиж	не
30	Чирпанска курия	Защитена местност	ДГС Чирпан	58.000	Чирпан	не
31	Зелените дървета	Защитена местност	ДЛС "Мазалат"	0.338	Павел баня	не
32	Енинското ждрело	Защитена местност	ДГС - Казанлък	11.475	Казанлък	не
33	Катуна (буф.з Каменщица)	Защитена местност	ДГС - Казанлък	222.706	Казанлък	не

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

34	Сечи камък (буф.з Лешница)	Защитена местност	ДГС-Казанлък	132.023	Казанлък	не
35	Каваклийка	Защитена местност	ДГС - Чирпан, ДЛС "Мазалат"	38.700	Братя Даскалови, Павел баня	не
36	Дерменка	Защитена местност	ДГС - Чирпан	109.970	Братя Даскалови	не
37	Боздугановска кория	Защитена местност	ДГС - Ст.Загора	310.800	Раднево	не
38	Пропадналото блато	Защитена местност	Община Опан	2.127	Опан	не
Област ХАСКОВО, община ТОПОЛОВГРАД						
1	Каракольовата дупка	Природна забележителност	ДЛС-Тополовград	6.553	Тополовград	не
2	Света Троица	Природна забележителност	ДЛС Тополовград Манастира - Света троица.	120.448	Тополовград	не
3	Бръснарския стол	Природна забележителност	ДЛС-Тополовград	5.437	Тополовград	не
Област СЛИВЕН						
1	Кутелка	Резерват	МОСВ	686.077	Сливен	не
2	Сини бряг	Поддържан резерват	МОСВ	39.514	Сливен	не
3	Сините камъни	Природен парк	ДПП - Сините камъни	7094.100	Сливен	не
4	Халката	Природна забележителност	ДГС - Сливен	1.017	Сливен	не
5	Кушбунар	Природна забележителност	ДГС - Сливен	0.440	Сливен	не
6	Долна мааза	Природна забележителност	ДГС - Сливен	4.700	Сливен	не
7	Острова на Тунджа	Природна забележителност	Общ. Сливен	2.000	Сливен	не
8	Змееви дупки	Природна забележителност	ДГС - Сливен	0.783	Сливен	не
9	Хайдушката, Бъчвата, Песченик	Природна забележителност	ДГС - Сливен	2.998	Сливен	не
10	Находище на тис	Природна забележителност	ДГС - Твърдица	4.000	Твърдица	не
11	Хайдут дере	Защитена местност	ДГС - Сливен	30.000	Сливен	не
12	Железни врата	Защитена местност	ДГС - Сливен	39.000	Сливен	не

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

13	Агликина поляна	Защитена местност	ДГС - Сливен	120.000	Сливен	не
14	Дебелата кория	Защитена местност	Община Сливен	15.745	Сливен	не
15	Орлите (буф.з.Кутелка)	Защитена местност	ДГС - Сливен	35.000	Сливен	не
16	Букова гора (буф.з.Сини бряг)	Защитена местност	ДГС - Сливен	31.114	Сливен	не
17	Лале баир	Защитена местност	ДГС- Сливен	10.198	Сливен	не
18	Тракийски клин	Защитена местност	ДГС- Сливен	30,243	Сливен	не
Област ЯМБОЛ						
1	Горна Топчия	Резерват	МОСВ	164.378	Тунджа	не
2	Долна Топчия	Поддържан резерват	МОСВ	467.473	Елхово	да
3	Балабана	Поддържан резерват	МОСВ	76.984	Елхово	да
4	Находище на мразовец	Природна забележителност	ДЛС Тополовград	0.273	Ямбол	не
5	Дрънчи дупка	Природна забележителност	ДГС Елхово	5.412	Елхово	не
6	Блестящо лале/Тетралика/	Природна забележителност	ДГС "Тунджа"	13.281	Тунджа	не
7	Иван гьол	Защитена местност	ДЛС-Тополовград	31.256	Ямбол	не
8	Лонгозите (буф.з.Горна топчия)	Защитена местност	ДГС "Тунджа"	146.147	Тунджа	не
9	Блатото	Защитена местност	МЗХ	15.446	Стралджа	не
10	Дебелата кория	Защитена местност	ДГС - Ямбол	30.323	Тунджа	не
11	Веселиновска гора	Защитена местност	ДГС Тунджа, частна собственост	15.000	Тунджа	не
12	Ждрелото на река Тунджа	Защитена местност	държавна и общинска	1082.531	Елхово и Тополовгр.	не
13	Птиците (буф.з. Балабана)	Защитена местност	ДГС - Елхово, Общ.Елхово, частна собственост	65.000	Елхово	не
14	Находище на Вагеницова метличина	Защитена местност	ДГС - Елхово, Общ.Елхово, частна собственост	29,974	Елхово	не
15	Находище на наделенолистно великденче	Защитена местност	ДГС - Елхово, Общ.Елхово,	18,575	Елхово	не

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

			частна собственост			
16	Топчия (буф.з Долна Топчия)	Защитена местност	ДГС - Елхово, Общ.Елхово, частна собственост	271.000	Елхово	не

Резерват “Лешница” е обявен със Заповед №: 793/10.08.1984 г на КОПС, на площ от 388,955 ха в държавен горски фонд (ДГФ) в землището на с. Ясеново, община Казанлък. Той е разположен във водосбора на р. Лешница и съхранява разнообразни и характерни екосистеми в нископланинския горски пояс на Шипченския дял на Стара планина. Горските екосистеми включват: бук, габър, зимен дъб и мъждрян. Основният лесообразовател – обикновения бук е на възраст 160 г., с пълнота 0,9 м и средна височина 18 м. Резерватът е трудно достъпен и на неговата територия почти липсват следи от човешко присъствие. Територията предлага убежище за сърна, благороден елен, дива свиня, златка, мечка, дневни и нощни хищни птици.

Резерват “Кутелка” е обявен със Заповед № 1253 от 22.12.1983 на КОПС при МС, на площ от 686,077 ха, главно територии около връх Кутелка, с цел запазване на характерни скални местообитания на редки и защитени грабливи птици (някои видове соколи и бухал). Попада изцяло в границите на Природен парк “Сините камъни”. Районът около връх Кутелка предлага много добри скални ниши за гнездовища на дневните и нощни грабливи птици. Част от стръмните терени са заети от формации на мизийския бук и осигуряват добри условия за горската флора и фауна.

Резерват “Горна Топчия” е обявен през 1951 г. с площ 164.378 ха в землището на с. Коневец, община “Тунджа”, област Ямбол. Облика на резервата дава растителността, характерна за крайречните заливни гори - лонгозите. Растителността е представена от летен дъб, който формира смесени съобщества

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

с полския бряст, полския ясен, полския клен, бялата топола и други. Елементите на релефа, климатичните особености и близостта на р. Тунджа предразполагат към богато фаунистично разнообразие. Херпетофауната е богата - жълтокорема бумка, голяма и зелена крастава жаба, шипобедрена, шипоопашата и обикновена блатна костенурка, жълтоуха и сива водна змия, смок стрелец и пъстър смок. Съставът на орнитофауната е в зависимост от сезона, като по време на миграции и зимуване тук почиват, хранят се и нощуват много видове с висок природозащитен статус, свързани с река Тунджа - сива, голяма бяла и нощна чапла, малък гмурец, ням и поен лебед. Около 10 % от популацията на световнозаstrашения вид малък корморан зимува в района.

Резерват “Каменщица” е обявен със Заповед №: 792/ 10.08.1984 г. на КОПС и обхваща площ от 1016,847ха в ДГФ в землището на с. Енина, община Казанлък. Съхранява екосистеми от смесени широколистни гори на възраст 60 - 170 години /горун, бук, явор, мъждрян, келяв габър, ясен и др./, както и находища на редки защитени растения и животни.

На територията на резервата се срещат: благороден елен, сърна, дива свиня, мечка и др.

Поддържан резерват “Сини Бряг” е обявен със Заповед № 508 от 28.03.1968 г. на МГГП на площ от 39,514 ха. Разположен е в землището на с. Изгрев, общ. Сливен. Създаден е с цел запазване на вековната букова гора на възраст над 140 г. Съпътстващи видове са габър, планински ясен, зимен дъб, обикновен явор. Липсват специализирани фаунистични изследвания. В границите на резервата се срещат дива свиня, благороден елен, вълк, сърна. Почти липсва антропогенно въздействие, вследствие на трудно достъпната територия.

Поддържан резерват “Долна Топчия” разположен е северно от Елхово на площ от 467,473 ха, от които 95,3 % са гори с естествен произход и лонгозен характер, и с висока консервационна значимост. Обявен през 1960 г. и е прекатегоризиран през 1998 г. от МОСВ. Защитени по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) са стрибърниевата ведрица и битинският синчец, включени в Червената книга на България, които са балкански ендемити. Локализирани са находища на блатно кокиче, отличаващи се с високо съдържание на галантамин. Преобладават смесените широколистни насаждения, включващи в състава си летен дъб, полски бряст и ясен, клен, и др. Безгръбначните са слабо проучени, но са установени редки, защитени и ендемични видове - обикновен гъсеничар, червена горска мравка. Херпетофауната включва 7 вида земноводни и 13 вида влечуги, всички включени в Бернската конвенция, а 10 са защитени по ЗБР. Установени са 102 вида птици, от които 82 са защитени, а 24 от тях са в Червена книга на България. На територията на ПР “Долна Топчия” гнезди смесена чаплова колония. По време на миграции се срещат видове с висок природозащитен статус - осояд, късопръст ястреб, червена каня и малък корморан, а гнездят черна каня, голям ястреб и малък креслив орел. От 35 вида бозайници, обитаващи резервата, 6 са защитени, а 20 са включени и в Бернската конвенция. Територията дава убежище на сърна и елен - лопатар.

Поддържан резерват “Балабана” е разположен южно от гр. Елхово по поречието на р. Тунджа на площ от 76,984 ха.

Защитени със ЗБР са българският ендемит ямболски мразовец и битински синчец, включени в Червената книга на България. Локализирани са находища на блатно кокиче. На резерватната територия доминират смесените едноетажни широколистни насаждения с преобладание на полски ясен, включващи в състава си летен дъб, полски бряст, бяла върба и бяла топола на средна възраст 60 г.

Безгръбначният комплекс включва редки, защитени и ендемични видове - еленов рогач, бръмбар носорог и червена горска мравка. Херпетофауната е представена със 7 вида земноводни и 13 влечуги, всички включени в Бернската конвенция. Тук гнездят видове птици с висок природозащитен статус - черна каня, голям ястреб, малък креслив орел, а се срещат още малък орел, сокол орко и осояд. От 35 вида бозайници, обитаващи резервата, 6 са защитени, а 20 са в Бернската конвенция. Територията дава убежище на сърна и дива свиня, както и

ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2012 ГОДИНА

на 8 вида хищници - лисица, дива котка, чакал, язовец, невестулка, черен пор, бялка и видра.

През 2012 г. бяха обявени 3 нови защитени местности – „Тракийски клин” в землището на с. Сотиря, общ. Сливен, „Находище на Вагеницова метличина” в землището на с. Голям Дервент и „Находище на наделенолистно великденче” – с. Лесово, общ. Елхово. Защитените местности са обявени с цел опазване на ендемични за България видове по проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове от българската флора по модела „растителни микрорезервати”.

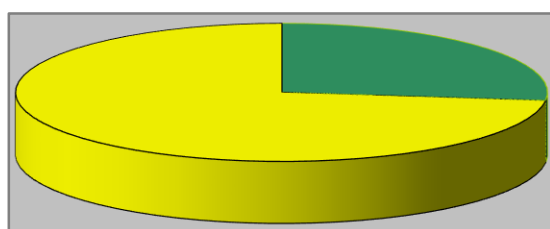
Вагеницова метличина

снимки БАН

Наделенолистно великденче

Защитени зони в обхвата на РИОСВ Стара Загора

■ Защитени зони за птиците - 146р.

■ Защитени зони за местообитанията - 38р.

До края на 2012 г., на територията на РИОСВ - Стара Загора, са обявени със Заповед на МОСВ общо 14 защитени зони по директивата за птиците, а с Решение на Министерски съвет са определени общо 38 защитени зони за опазване на природните местообитания.

2. Биоразнообразие

Три от защитените местности в области Ямбол и Сливен са обявени с цел опазване на популациите на блатното кокиче (/ *Leucojum aestivum* L.):

Блатното кокиче е вид поставен под специален режим на опазване и регулирано ползване от естествените находища, съгласно ЗБР. Блатното кокиче съдържа алкалоида галантамин, използван за лечение на различни заболявания на нервната система като детски паралич, парези и др. Ползването на листовъблена маса се осъществява със съгласие на собствениците и с разрешение на МОСВ в зависимост от състоянието на популациите и ресурсните им възможности.

Снимка: Блатно кокиче (/ *Leucojum aestivum* L.) в защитена местност „Иванов гьол”

Защитената местност „Дебелата кория” се намира в землището на с. Блатец, общ. Сливен с обща площ 15,745 ха.

Обявена е със Заповед № РД - 240 от 07.06.1996 г. на МОСВ, съгласно която се забраняват следните дейности: строителство, отводняване и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или се влошава водния режим; разораване или използване на земите по начин, който води до увреждане на блатното кокиче; достъпа на домашни животни; събиране на листо - стъблена маса от блатно кокиче чрез изскубване или изрязване на височина, по - малка от 5 - 7 см от повърхността на земята; косене на тревата преди узряването на семената на блатното кокиче; опожаряване на растителността.

Защитената местност „Блатото” се намира в землището на с. Палаузово, област Ямбол, с обща площ 15,446 ха.

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

Обявена е със Заповед № 1938 от 03.07.1970 г. от Министерството на горите и горската промишленост. Съпътстващи видове са овчарска торбичка, широколист живовляк, гръмотрън, синя жлъчка и пролетна острица.

Защитената местност „Иванов гьол” се намира в местността „Ормана”, гр. Ямбол, с обща площ 31. 256 ха.

Обявена е със Заповед № 1938 от 03.07.1970 г. от Министерството на горите и горската промишленост. В границите на защитената местност в отдел 109 „4” се намира популация на блатно кокиче, вид от сем. Кокичеви. Съпътстващи видове са ямболски мразовец, черноморска ведрица, пълзящо кокиче, енъовче, коприва, маточина. Орнигофауната е представена преди всичко от пойни птици: жълта стърчиопашка, кос, поен дрозд, голям синигер, червеногръдка, голямо белогушо коприварче, чинка, сойка, авлига. Почвата в местността е алувилна, ливадна, свежа и в миналото периодично заливана.

През месец април се извърши оценка на популацията и ресурсните възможности на блатното кокиче в трите защитени местности „Блатото”, „Иванов гьол” и „Дебелата кория”. При направените посещения на място се констатира подобрене в състоянието на находищата, като само в ЗМ „Дебелата кория”, с. Блатец, ресурсните възможности са се повишили значително спрямо предходната 2011 година и за находището беше разрешено събирането на листо-стъблена маса, съгласно заповед на МОСВ.

Опазването и устойчивото ползване на лечебни растения е сред приоритетите на направление „Биологично разнообразие и защитени територии”. Съгласно Заповед № РД-89/01.02.2012г. на министъра на околната среда и водите се забрани събирането от естествени находища на 24 вида лечебни растения, сред които са лечебна ружа, волски език, пролетен горицвет, панчичева пищялка, бял риган, салеп и др.

Дулянка /*Valeriana officinalis L.*/

След разпределяне на максимално допустимите количества билки от лечебни растения, поставени под специален режим на ползване, всички членове на комисиите и включените в разпределението билкозаготвители получиха заповед на директора на РИОСВ - Стара Загора за разпределените количества през 2012 г. РИОСВ съществяваше и контрол на издадените от Общини и Държавни горски стопанства позволителни за ползване на билки от лечебни растения. При извършените проверки не са установени нарушения по ЗЛР.

През 2012 г. в най- големи количества са събирани лечебните растения от билки като лист от левурда, липа, бръшлян, малина, коприва; плод от глог, киселица, шипка и къпина; стрък от полски хвоц; корен от глухарче, трицветна теменуга; цвят от бъз и др.

Съгласно Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие, РИОСВ - Стара Загора извърши мониторинг и на европейския лалугер /*Spermophilus citellus* , като избраният трансект е по шосето Сливен - Ямбол. При мониторинга се отчитат брой установени дупки по трансектите и брой установени лалугери.

През 2012 г. експертите в направлението участваха и в Националния мониторинг на кафява мечка /*Ursus arctos*/ в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Мониторингът се проведе съвместно с представители на регионалните структури на ИАГ, по утвърдени маршрути на територията на Държавно ловно стопанство (ДЛС) Мазалат, Държавно горско стопанство (ДГС) - Казанлък и ДГС - Мъглиж. Следи от жизнената дейност на кафява мечка бяха отчетени по маршрутите в обхвата на ДЛС - Мазалат. През месец октомври експерти на РИОСВ - Стара Загора взеха участие и в масирания мониторинг на територията на ДГС Асеновград.

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА
2012 ГОДИНА**

Общо 11 проверки на вековни дървета се извършиха през 2012 г., които са с 4 повече от 2011 г. След получено предложение от кмета на община Ямбол за обявяване на дърво от вида летен дъб, намиращо се в градски парк на град Ямбол, като защитен природен обект бе извършена проверка. В резултат на което, през август, министърът на околната среда и водите издаде заповед за обявяването му. За защитени, също със Заповед № РД-400/ 21.05.2012 г. на Министъра на околната среда и водите, бяха обявени и дървета – „Черница” и „Орех” – 2 броя в с. Глушник, общ. Сливен.

След констатирано невъзстановимо увреждане - напълно изсъхнали – 9 броя дървета от вида Летен дъб бяха заличени със заповед на МОСВ. Седем от тях се намират в парка в с. Самуилово, общ. Сливен, а два - в землището на с. Стоил войвода, общ. Нова Загора.

ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2012 ГОДИНА

С цел недопускане на незаконна търговия с видове, включени в приложенията на Регламент (ЕО) № 338/97 се извършиха периодични проверки в зоомагазините в градовете Ямбол, Сливен и Стара Загора.

Експерти на РИОСВ извършиха проверки на размножените екземпляри в условия на закрито, след което са издавани регистрационни карти, съгласно изискванията на ЗБР. Общо регистрираните екземпляри през 2012 г. са 112, като основно от видовете: Жако /*Psittacus erithacus*/, Монах /*Myopsitta monachus*/, Синьо жълта ара /*Ara ararauna*/, Зеленокрила /*Ara chloroptera*/, Слънчева аратинга /*Aratinga solstitialis*/, Зелена игуана /*Iguana iguana*/ и др. През 2011 г. броят на регистрираните екземпляри е също 112, а с три повече са регистрирани през 2010 г.

